ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

GENEL KURUL
KARAR

ORHAN İSKENDEROĞLU VE SOPHİA İREM İSKENDEROĞLU BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : **2021/63186**
Karar Tarihi : **30/4/2026**

Başkan : Kadir ÖZKAYA
Başkanvekili : Basri BAĞCI
Başkanvekili : İrfan FİDAN
Üyeler : Engin YILDIRIM
Rıdvan GÜLEÇ
Recai AKYEL
Yusuf Şevki HAKYEMEZ
Yıldız SEFERİNOĞLU
Selahaddin MENTEŞ
Kenan YAŞAR
Muhterem İNCE
Yılmaz AKÇİL
Ömer ÇINAR
Metin KIRATLI
Şaban KAZDAL
Raportör : Burak TOPALOĞLU
Başvurucular : 1. Orhan İSKENDEROĞLU
2. Sophia İrem İSKENDEROĞLU
Vekili : Av. Ela ÇAKIR DİNÇ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; kesinlik sınırının altında kaldığı gerekçesiyle istinaf başvurusunun incelenmeksizin reddine karar verilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının, davanın reddedilmesi sonucu talep edilen alacakların elde edilememesi nedeniyle de mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 21/12/2021 tarihinde başvurucuların miras bırakanı M.L.İ. tarafından yapılmış, M.L.İ. 1/12/2022 tarihinde vefat etmiştir. Başvurunun devamını haklı kılan maddi menfaatleri ile başvurunun sonuçlandırılmasındaki manevi menfaatlerinin olması karşısında

başvurucu sıfatı artık başvuruyu devam ettirme hususunda iradelerini bildiren mirasçılara aittir (bireysel başvuruyu yapmalarının ardından ölen başvurucular adına başvurunun devam ettirilmesi konusunda yapılan değerlendirme için bkz. *Özlem Güner Gürlek ve Mehmet Bartu Gürlek* [GK], B. No: 2020/2003, 18/9/2025, § 22). Bununla birlikte anlatım kolaylığı açısından M.L.İ.den başvurucu olarak söz edilecektir.

3. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

4. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

5. Birinci Bölüm, başvurunun Genel Kurul tarafından incelenmesine karar vermiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Yabancı uyruklu öğretim elemanı olarak Erciyes Üniversitesi (Üniversite) bünyesinde çalışmaktayken kendisine sözleşmesinin yenilenmeyeceği bildirilen başvurucu 66.342,38 TL tutarında işçilik alacaklarının ödenmesi için Üniversite Rektörlüğüne başvuruda bulunmuş, başvuru zımnen reddedilmiştir.

8. Başvurucu, işçilik alacaklarının tahsili için Üniversite Rektörlüğü aleyhine Kayseri 2. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) fazlaya ilişkin haklarını saklı tutarak 500 TL dava değerli tam yargı davası açmıştır. Mahkeme, istinaf kanun yolu açık olmak üzere davanın reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde, sözleşmeli olarak çalıştırılan ve iş mevzuatı hükümlerine tabi olmayan yabancı uyruklu öğretim elemanlarına kıdem ve ihbar tazminatı ile yıllık izin ücretinin ödenebileceği yönünde bir düzenleme bulunmadığını belirtmiştir.

9. Başvurucu, istinaf talebinde bulunmuştur. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 4. İdari Dava Dairesi (Bölge İdare Mahkemesi) istinaf başvurusunun incelenmeksizin reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde, uyuşmazlık konusu parasal miktarın 6.000 TL'den az olduğunun görüldüğünü, kararın verildiği tarih itibarıyla 6.000 TL'yi geçmeyen kararın kesin olduğunu ifade etmiştir.

10. Başvurucu, karara karşı temyiz talebinde bulunmuştur. Bölge İdare Mahkemesi, temyiz başvurusunun reddine karar vermiştir. Başvurucu, bu karara karşı da temyiz talebinde bulunmuştur. Danıştay Sekizinci Dairesince (Danıştay) Bölge İdare Mahkemesi kararının bozulmasına karar verilmiştir. Danıştay kararının gerekçesinde 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 16. maddesinin dördüncü fıkrasında tam yargı davalarında dava dilekçesinde belirtilen miktarın artırılmasının mümkün kılındığı, 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 341. maddesi gereği kesinlik sınırının alacağın tamamına göre belirlenmesi gerektiği, fazlaya ilişkin hakların saklı

tutulması suretiyle açılan ve alacağın tamamına göre kesinlik sınırını aşan davada istinaf isteminin esasının incelenmesi gerektiği belirtilmiştir.

11. Bozma sonrası yapılan yargılamada Bölge İdare Mahkemesince ısrar kararı verilmiştir. Israr kararında önceki karardaki gerekçelerle birlikte (bkz. § 9) 2577 sayılı Kanun'da istinaf kanun yoluna konu edilebilen kararlar ve fazlaya ilişkin hakların saklı tutulması durumunda kesinlik sınırı hususlarında 6100 sayılı Kanun'a bir atıfta bulunulmadığı ifade edilmiştir.

12. Başvurucu, karara karşı temyiz talebinde bulunmuştur. Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu temyiz isteminin reddine ve Bölge İdare Mahkemesinin ısrar kararının onanmasına kesin olarak karar vermiştir.

13. Başvurucu, nihai kararı 24/11/2021 tarihinde öğrenmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. İlgili Mevzuat

14. 2577 sayılı Kanun'un *"Tebligat ve cevap verme"* başlıklı 16. maddesinin (4) numaralı fıkrası şöyledir:

> *"Taraflar, sürenin geçmesinden sonra verecekleri savunmalara veya ikinci dilekçelere dayanarak hak iddia edemezler. (Ek cümle: 11/4/2013-6459/4 md.) Ancak, tam yargı davalarında dava dilekçesinde belirtilen miktar, süre veya diğer usul kuralları gözetilmeksizin nihai karar verilinceye kadar, harcı ödenmek suretiyle bir defaya mahsus olmak üzere artırılabilir ve miktarın artırılmasına ilişkin dilekçe otuz gün içinde cevap verilmek üzere karşı tarafa tebliğ edilir."*

15. 2577 sayılı Kanun'un *"İstinaf"* başlıklı 45. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

> *"İdare ve vergi mahkemelerinin kararlarına karşı, başka kanunlarda farklı bir kanun yolu öngörülmüş olsa dahi, mahkemenin bulunduğu yargı çevresindeki bölge idare mahkemesine, kararın tebliğinden itibaren otuz gün içinde istinaf yoluna başvurulabilir. (Değişik cümle:28/7/2024-7524/52 md.) Ancak, konusu otuz bir bin Türk lirasını geçmeyen; vergi davaları, tam yargı davaları ve idari işlemlere karşı açılan iptal davaları hakkında idare ve vergi mahkemelerince verilen kararlar kesin olup, bunlara karşı istinaf yoluna başvurulamaz."*

16. 6100 sayılı Kanun'un *"İstinaf yoluna başvurulabilen kararlar"* başlıklı 341. maddesinin (3) numaralı fıkrası şöyledir:

> *"Alacağın bir kısmının dava edilmiş olması durumunda üç bin Türk Liralık kesinlik sınırı alacağın tamamına göre belirlenir."*

B. Danıştay İçtihadı

17. Danıştay Onikinci Dairesinin 24/5/2023 tarihli ve E.2022/3940, K.2023/2827 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"... 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin Ek 7. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 2. maddesi kapsamında yer alan kamu kurum ve kuruluşlarında kadro karşılıksız olarak sözleşme ile çalıştırılan personel ve yükseköğretim mevzuatı uyarınca istihdam edilen sözleşmeli personel hakkında, özel kanunlarındaki hükümler saklı kalmak kaydıyla, Sözleşmeli Personel Çalıştırılmasına İlişkin Esaslar'ın uygulanacağı; anılan Esaslar'ın 7. maddesinde de sözleşmeli personele iş sonu tazminatı ödenmesine ilişkin usul ve esaslara yer verildiği, böylece yükseköğretim mevzuatı uyarınca istihdam edilen sözleşmeli personele, anılan Esaslar'ın 7. maddesinde öngörülen usul ve esaslar çerçevesinde iş sonu tazminatı ödenmesi gerektiği; bununla birlikte anılan Esaslar'ın 7. maddesinde sayılan koşulların gerçekleşmemesi halinde ise sözleşmeli personele iş sonu tazminatı ödenemeyeceği anlaşılmaktadır."

18. Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 8/3/2021 tarihli ve E.2021/6, K.2021/7 sayılı bölge idare mahkemesi kararları arasındaki aykırılığın giderilmesi istemi hakkında kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...parasal bir değerin tazmini amacıyla açılan vergi, tam yargı ve idari işlemlere karşı açılan iptal davalarının, yargılama sürecinde bir defaya mahsus olarak artırılmak üzere, dava dilekçesinde düşük bir miktar gösterilerek açılabileceği, ancak nihai karar verilinceye kadar miktar artırımında bulunulmayan ve konusu beş bin Türk lirasını (2021 yılı için 7.000-TL) geçmeyen davalarda mahkemelerce verilecek kararların kesin olduğu ve bu kararlara karşı istinaf yoluna başvurulamayacağı sonucuna ulaşılmaktadır.

Buna göre, 2577 sayılı Kanun'un 45. maddesinin 1. fıkrasında belirtilen kesinlik sınırı altında bir değerle açılan ve nihai karar verilinceye kadar miktar artırımında bulunulmayan davalarda mahkemelerce verilecek kararlar kesin nitelikte olup, bu kararlara karşı yapılan istinaf başvurularının esasının incelenmesine hukuken olanak bulunmamaktadır."

19. Danıştay Sekizinci Dairesinin 6/4/2023 tarihli ve E.2021/4615, K.2023/1686 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...davacı tarafından her ne kadar, fazlaya ilişkin hakların saklı tutulması suretiyle dava açıldığı bu nedenle temyiz incelemesine tabi olduğu iddia edilse de, 6100 sayılı Kanunun 'Taleple bağlılık ilkesi' başlıklı 26. maddesinde, 'Hâkim, tarafların talep sonuçlarıyla bağlıdır; ondan fazlasına veya başka bir şeye karar veremez. Duruma göre, talep sonucundan daha azına karar verebilir... ' hükmüne yer verildiği,

Buna göre, davacının dava açarken Mahkemeden hüküm altına alınmasını talep ettiği istem sonucuyla bağlı kalınarak ve de davacı tarafından miktar arttırım dilekçesi de verilmediği göz önüne alınarak, temyiz istemine esas teşkil eden kararın Bölge İdare Mahkemesinin 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunun 46. maddesine göre temyiz yolu açık olmayan 'kesin' kararlarından olduğu anlaşıldığından, temyiz isteminin incelenmesine yasal olanak bulunmamaktadır."

20. Danıştay Onüçüncü Dairesinin 27/12/2021 tarihli ve E.2021/4563, K.2021/5346 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"... Tam yargı davalarının açılması esnasında mevcut zarar tam olarak tespit edilemediğinden veya hesaplanamadığından ya da davacılar tarafından yargılamanın başında fazla yargılama harcı masrafı yapılmak istenmemesi veya zarar miktarı tam kestirilemediğinden kısmen davanın reddedilmesiyle karşılaşmamak gibi farklı saiklerle davadaki talep sonucu düşük bir miktar olarak gösterilmekte, ayrıca zaten nihaî karara

kadar tazminat miktarının artırılması bağlamında ıslah imkânı tanındığı için yargılama esnasında yapılan araştırmalar sonucunda gerçek zararın tespit edilmesi durumunda talep sonucunun bu miktara kadar arttırılabileceği ve herhangi bir hak kaybı yaşanmayacağı öngörülmektedir. Ancak ilk derece mahkemesince davada talep edilen tazminattan idarenin sorumlu olmadığı kanaatine varılması hâlinde davacıların beklediği gibi zarar miktarının araştırılması ve tespit edilmesi gereği duyulmadığı için dosya tekemmül ettikten sonra davanın reddi yönünde karar verilmesi durumunda, davacılar hem mahkemenin idarenin tazminattan sorumluluğu konusundaki kanaatini hem de ne zaman karar verileceğini bilmedikleri için davalarını bu yönüyle ıslah edememekte, buna bağlı olarak da düşük olan dava miktarı nedeniyle davasını daha üst yargı mercilerine taşıyarak istinaf veya temyiz incelemesine tabi tutma imkânını kaybetme sonucuyla karşılaşabilmektedirler.

Bakılan davada da, davacılar tarafından gerçekte talep edilmek istenilen tazminat miktarı daha yüksek olmasına ve bu miktarın mahkemece yaptırılacak keşif veya bilirkişi incelemesi neticesinde ıslah yoluyla arttırılma beklentisi varken, mahkemece idarenin tazminat sorumluluğu bulunmadığı kanaati ile zarar miktarının tespitine yönelik bir araştırma yapılması gereği duyulmadığı için dosya tekemmül ettikten ve duruşma yapıldıktan sonra karar verilmiş, dolayısıyla davacıların ilk derece mahkemesince karar verilmeden önce tazminat miktarını artırma imkânını kullanamadığı anlaşılmaktadır.

Davacıların dava dilekçesinde talep ettikleri tazminat miktarını ıslah yoluyla artırma yönünde irade göstermiş olmalarına rağmen ilk derece mahkemesince zarardan idarenin sorumlu olmadığı kanaati ile zarar miktarının tespitine yönelik bir araştırmaya girilmeyerek eldeki bilgi ve belgeler ile uyuşmazlığın karara bağlandığı, dolayısıyla davacıların ıslah imkânını ilk derece mahkemesince karar verilinceye kadar kullanamadığı görülmekte olup, idarî yargıda hukuk yargılamasında olduğu gibi istinaf aşamasında ıslah yapılmasını yasaklayan bir kuralın bulunmadığı, istinaf incelemesi sonucunda verilen kararların da uyuşmazlığı sona erdiren 'nihaî karar' niteliğinde olduğu, böyle bir nitelendirmenin hak arama hürriyeti kapsamında âdil yargılanma ve mahkemeye erişim hakkının gerçekleşmesi amacına uygun düşeceği, davacının dava açarken ulaşmak istediği amacın dava dilekçesinde açıkladığı zarar kalemlerinin toplam miktarının tazmini olduğu ve bu miktarın gerçek dava değerini ifade ettiği, tazminat miktarının artırılması bağlamında ıslah imkânının tanınmaması hâlinde davacıların bahsedilen zarara ilişkin taleplerinin tamamını mahkeme önünde dava yoluyla ileri sürmekten veya uyuşmazlığın esasına girilerek yeniden bir nihaî karar verilmesi seçeneğinin bulunduğu istinaf aşamasında inceletmekten yoksun bırakılacağı, bundan dolayı bakılan davada ilk derece mahkemesince karar verildikten sonra davacılar tarafından istinaf aşamasında tazminat miktarının artırılabileceğinin kabulü gerektiği sonucuna ulaşılmıştır."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

21. Anayasa Mahkemesinin 30/4/2026 tarihinde yaptığı toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Mahkemeye Erişim Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

22. Başvurucu; dava açarken tarafına ödenmesi gereken miktarı tam olarak bilmediğini, Mahkemece hesap yaptırılmadığını, kendisine ıslah imkânı tanınmadığını, 2577 sayılı Kanun'un 31. maddesinin atfıyla 6100 sayılı Kanun'un 341. maddesinin (3) numaralı

fıkrası gereği istinaf incelemesinin yapılması gerektiğini, bu nedenle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

23. Bakanlık görüşünde, mevcut başvuruda başvurucunun temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği belirtilmiştir. Bakanlık görüşünün ekinde yer alan Üniversite Rektörlüğü görüşünde ise yargılama mercilerince verilen kararların hukuka uygun olduğunun düşünüldüğü ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı başvuru formundaki iddialarını tekrarlamıştır.

2. Değerlendirme

a. Uygulanabilirlik Yönünden

24. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı, suç isnadına bağlı yargılamaların yanında medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıklarda da uygulanır. Bu kapsamda adil yargılanma hakkının uygulanabilmesi için hukuk düzeni tarafından kişiye tanınmış veya en azından iç hukukta savunulabilir bir temeli bulunan *medeni bir hakkın* mevcut olması gerekir. Söz konusu hakkın Anayasa'da güvence altına alınması zorunlu olmayıp kanunla tanınan ve mahkemeler önünde ileri sürülebilen haklar da bu kapsamdadır. Bunun yanında ilgili kişinin menfaatini etkileyen gerçek ve ciddi bir uyuşmazlık bulunmalı ve yargılama sonucu ileri sürülen hakkın varlığı veya kullanılabilmesi bakımından doğrudan belirleyici olmalıdır (*M.B.* [GK], B. No: 2018/37392, 23/7/2020, §§ 67-69, 76).

25. Somut olayda başvurucu, Üniversitede 2547 sayılı Kanun'un 34. maddesi kapsamında yabancı uyruklu sözleşmeli öğretim elemanı olarak çalıştığı dönem için kıdem ve ihbar tazminatı ile yıllık izin ücretine hak kazandığını ileri sürerek bu alacakların ödenmesini talep etmiştir. Başvurucunun kamu hukuku esaslarına tabi sözleşmeli personel statüsünde bulunması, çalışma ilişkisinden kaynaklanan mali haklarına ilişkin uyuşmazlığın medeni hak ve yükümlülükler kapsamında değerlendirilmesine tek başına engel değildir. Nitekim Danıştay Onikinci Dairesi, aynı statüde çalışan personelin kıdem tazminatı talebini özel hukuk iş sözleşmesine ilişkin hükümler çerçevesinde değil kamu personelinin hukuki statüsü ve ilgili mevzuat kapsamında iş sonu tazminatına hak kazanılıp kazanılmayacağı yönünden incelemiştir. Bu inceleme sonucunda yabancı uyruklu sözleşmeli öğretim elemanlarının ilgili mevzuatta öngörülen koşulların gerçekleşmesi hâlinde iş sonu tazminatına hak kazanabileceklerini kabul etmiştir (bkz. §17). Dolayısıyla başvurucunun kıdem tazminatı adı altında ileri sürdüğü talebin tabi olduğu kamu personeli mevzuatı çerçevesinde değerlendirilmesi mümkün olup iç hukukta savunulabilir bir temeli olmadığı söylenemez. Başvurucunun ilgili mevzuatta öngörülen koşulları taşıyıp taşımadığı ve talep ettiği alacağa hak kazanıp kazanmadığı ise uyuşmazlığın esasına ilişkin bir meseledir. Bu itibarla başvurucunun iş sonu tazminatına ilişkin iddiasının adil yargılanma hakkının medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin güvenceleri kapsamında incelenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

b. Kabul Edilebilirlik Yönünden

26. Başvurucu, Bölge İdare Mahkemesince temyize tabi olmadığı sonucuna ulaşılan bir karara karşı temyiz kanun yolunu tükettikten sonra bireysel başvuruda bulunmuştur. Bu durum gözetildiğinde öncelikle başvurunun süresinde olup olmadığı incelenmelidir.

27. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca bireysel başvuruların başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir. Anılan düzenlemelerde başvuru yolu öngörülen durumlarda bireysel başvuru süresinin başlangıcına ilişkin olarak *başvuru yollarının tüketildiği tarihten* söz edilmekte ise de haberdar olunmayan bir hususta başvuru yapılamayacağı dikkate alınarak bu ibarenin *nihai kararın gerekçesinin öğrenilebildiği tarih* olarak anlaşılması gerekir (*Bilent Aktaş ve diğerleri* [2. B.], B. No: 2014/19389, 7/12/2016, § 11).

28. Anayasa Mahkemesinin *Yasin Şimşek* ([GK], B. No: 2017/37390, 29/9/2021) kararında başvurucunun bir olağan başvuru yolunu etkili olarak değerlendirmesini *haklı kılan nedenlerin varlığı hâlinde* söz konusu yolu tükettikten sonra bireysel başvuruda bulunması sebebiyle cezalandırılmaması gerektiği vurgulanmıştır. Kararda Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunma yolunun ikincil nitelikte olduğu, etkili olmayacağı teorik düzeyde açıkça anlaşılmayan ve pratikte de etkisiz kaldığı belirli hâle gelmeyen bir başvuru yolunun tüketilmesiyle ihlalin tespiti ve giderilmesi fırsatının bireysel başvurudan önce bu mercilere tanınmasının makul karşılanması gerektiği belirtilmiştir. Anılan kararda; bu itibarla istinaf veya temyize tabi olup olmadığı hususunun tartışmalı olduğu, bu konudaki yargı içtihatlarında bir belirsizliğin bulunduğu hâllerde istinaf veya temyiz kanun yolu tüketildikten sonra yapılan bireysel başvuruların -nihai kararın öğrenilmesinden itibaren otuz gün içinde olmak şartıyla- süresinde kabul edilmesi gerektiği belirtilmiştir (*Yasin Şimşek*, § 47).

29. *Yasin Şimşek* kararında başvurucunun kesin bir karara karşı istinaf/temyiz kanun yolunu tükettikten sonra bireysel başvuruda bulunmasının bunu *haklı kılan bir nedenin varlığı* ortaya konulmadıkça başvuru süresini etkilemeyeceği belirtilmiştir. Kesin olduğu hususunda bir tereddüt bulunmayan bir karara karşı istinaf veya temyiz kanun yoluna başvurulmasından sonra yapılan bireysel başvurunun süresinde kabul edilmesi mümkün olmayacaktır.

30. Somut olayda çözümlenmesi gereken mesele, başvurucunun kesin olarak verilen Bölge İdare Mahkemesi kararına karşı temyiz kanun yoluna başvurmasını haklı kılan makul bir gerekçesinin olup olmadığıdır. Bununla birlikte bireysel başvurunun ikincilliği ilkesine uygun olarak mümkün olduğunca iddialarını yargılama mercileri önünde tartıştırmaya çalışan başvurucular, süre yönünden cezalandırılmamalıdır (*Hayriye Sırma Kefeli ve diğerleri* [2. B.], B. No: 2019/19733, 20/9/2023, § 38).

31. Mahkeme tarafından istinaf kanun yolu açık olarak karar verildiği, kararın istinafa ve temyize tabi olup olmadığı hususunda yargı mercilerince görüş birliği olmadığı, 2577 sayılı Kanun'da 6100 sayılı Kanun'a sıklıkla atıf yapılması ve dava konusunun miktarı yönünden davanın esasının Bölge İdare Mahkemesi tarafından değerlendirilmediği görülmekle birlikte bu hususlar başvurucunun iddialarının tamamen haksız ve dayanaksız olduğu sonucunu doğurmamaktadır.

32. Tüm bu hususların ve konunun Danıştay İdari Dava Daireleri Kuruluna ulaşan mahiyette bir uyuşmazlık olduğu bir arada değerlendirildiğinde başvurunun süresinde yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

33. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

a. Hakkın Kapsamı ve Müdahalenin Varlığı

34. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma ve savunma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkı, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün bir unsurudur. Diğer yandan Anayasa'nın 36. maddesine *"...ile adil yargılanma"* ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Sözleşme'yi yorumlayan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının mahkemeye erişim hakkını içerdiğini belirtmektedir (*Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti.*, B. No: 2014/13156, 20/4/2017, § 34).

35. Mahkemeye erişim hakkı, bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelmektedir (*Özkan Şen*, B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

36. Mahkeme kararlarının hukuka uygun olup olmadığına yönelik uyuşmazlığın çözümlenmek üzere bir yargı makamı önüne taşınması kanun yoluna başvurma olarak nitelendirilmektedir (*Hasan İşten*, B. No: 2015/1950, 22/2/2018, § 37). Mahkemeye erişim hakkı ilk derece mahkemesine dava açma hakkının yanı sıra itiraz, istinaf veya temyiz gibi kanun yollarına başvurma imkânı tanınmış ise anılan yollara başvurma hakkını da içerir (*Ali Atlı*, B. No: 2013/500, 20/3/2014, § 49).

37. Mahkemeye erişim hakkı, kural olarak mutlak bir hak olmayıp sınırlandırılabilen bir haktır. Bununla birlikte sınırlandırmanın kanuna dayanması, meşru amacının bulunması ve ölçülü olması gerekir (*Serkan Acar* [1. B.], B. No: 2013/1613, 2/10/2013, § 38).

38. Somut olayda dava değerinin kesinlik sınırının altında kaldığı gerekçesiyle istinaf talebinin reddedilmesinin mahkemeye erişim hakkına bir müdahale teşkil ettiği açıktır.

b. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

39. Anayasa'nın 13. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, ... yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, ... ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

40. Yukarıda anılan müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşulları yerine getirmediği müddetçe Anayasa'nın 36. maddesinin ihlalini teşkil edecektir.

41. Bu sebeple müdahalenin somut başvuruya ilişkin olarak Anayasa'nın 13. maddesinde düzenlenmiş olan *kanun tarafından öngörülme, haklı bir sebebe dayanma, ölçülülük ilkesine* aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

i. Kanunilik

42. Başvuru konusu olayda başvurucunun istinaf talebine konu edilen kararın karar tarihi olan 2019 yılı itibarıyla 2577 sayılı Kanun'un 45. maddesinin birinci fıkrası uyarınca kesinlik sınırının altında kaldığı gerekçesiyle reddedildiği anlaşılmıştır.

43. Somut olayda başvurucunun dava açtığı ve istinaf kanun yoluna başvurduğu tarihlerde, fazlaya ilişkin haklar saklı tutularak açılan tam yargı davalarında istinaf kesinlik sınırının belirlenmesinde hangi miktarın esas alınacağı konusunda yargısal yorum farklılıklarının bulunduğu anlaşılmaktadır. Nitekim Danıştay Sekizinci Dairesinin 11/11/2020 tarihli kararında, başvurucunun istinaf incelemesinden yararlanması gerektiği yönünde değerlendirme yapılmıştır (bkz. § 10). Buna karşılık Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu 8/3/2021 tarihli ve E.2021/6, K.2021/7 sayılı kararıyla bölge idare mahkemeleri arasındaki içtihat aykırılığını, dava dilekçesinde gösterilen ve yargılama sırasında artırılmayan miktarın esas alınması gerektiği yönünde gidermiştir (bkz. § 18). Anılan kararın başvurucunun dava açtığı ve istinaf yoluna başvurduğu tarihlerden sonra verilmesi nedeniyle bu içtihadın başvurucu bakımından öngörülebilirliğin sağlandığına tek başına dayanak oluşturamayacağı açıktır. Bununla birlikte 2577 sayılı Kanun'un 16. maddesinin dördüncü fıkrasında dava dilekçesinde belirtilen miktarın nihai karar verilinceye kadar arttırılabilmesine imkân tanınması ve aynı Kanun'un 45. maddesinin birinci fıkrasında istinaf kanun yoluna başvurulabilecek kararların parasal sınır esas alınarak belirlenmesi karşısında dava dilekçesinde gösterilen miktarın kanun yoluna başvuru bakımından sonuç doğurabileceğinin öngörülebilir olduğu değerlendirilmiştir. Bu itibarla somut olayda mahkemeye erişim hakkına getirilen sınırlamanın kanunilik koşulunu karşıladığı sonucuna ulaşılmıştır.

ii. Meşru Amaç

44. Belli bir miktarın altındaki uyuşmazlıklara ilişkin ilk derece mahkemeleri kararlarının kesin olması, kanun yolu incelemesi yapan üst mahkemelerin gereksiz yere meşgul edilmemesini ve böylece önem taşıyan nitelikli başvurular üzerinde yoğunlaşmayı temin etmeye yöneliktir. İlk derece mahkemelerinin her türlü kararına karşı kanun yoluna gidilememesi genel ifadesiyle hukuk devleti ilkesinin bir gereği olan adaletin iyi yönetimi ve yargılamaların makul süre içinde tamamlanmasını hedeflemekte olup anayasal açıdan meşru bir amaca dayalıdır (*Yıldıranlar Gıda Nakliyat San. ve Tic. Ltd. Şti.* [1. B.], B. No: 2017/37791, 29/1/2020, § 52).

iii. Ölçülülük

(1) Genel İlkeler

45. Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasında dikkate alınacak ölçütlerden biri olan ölçülülük, hukuk devleti ilkesinden doğmaktadır. Hukuk devletinde hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması istisnai bir yetki olduğundan bu yetki ancak durumun gerektirdiği ölçüde kullanılması koşuluyla haklı bir temele oturabilir. Bireylerin hak ve özgürlüklerinin somut koşulların gerektirdiğinden daha fazla sınırlandırılması kamu otoritelerine tanınan yetkinin aşılması anlamına geleceğinden hukuk devletiyle bağdaşmaz (AYM, E.2013/95, K.2014/176, 13/11/2014).

46. Ölçülülük ilkesi *elverişlilik, gereklilik* ve *orantılılık* olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. *Elverişlilik* öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, *gereklilik* ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, *orantılılık* ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2016/16, K.2016/37, 5/5/2016; *Hüseyin Volkan Kurt* [GK], B. No: 2019/42687, 8/3/2023, § 46).

47. Mahkemeye erişim hakkının sınırlanması için seçilen aracın öngörülen amaca ulaşılabilmesi bakımından elverişli olması gerekir. Ayrıca seçilen araç bu hakkı en az zedeleyici nitelikte olmalıdır. Bununla birlikte hakkı daha az zedeleyen aracın tercih edilmesi gerektiğinin söylenebilmesi için söz konusu araç aynı amacı gerçekleştirmeye elverişli olmalıdır. Daha hafif sınırlama teşkil eden aracın tercih edilmesi hâlinde öngörülen amaç gerçekleşmeyecek ise daha ağır müdahale oluşturan aracın seçimi hususundaki tercih, Anayasa'ya aykırı olmaz. Bunun dışında hangi müdahale aracının tercih edileceği hususunda kamu otoritelerinin belli ölçüde takdir yetkisi vardır (*Mustafa Berberoğlu,* B. No: 2015/3324, 26/2/2020, § 48; *Hüseyin Volkan Kurt*, § 47).

48. Öte yandan mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahaleler orantılı olmalıdır. Orantılılık, amaç ile araç arasında adil bir denge kurulmasını gerektirir. Buna göre mahkemeye erişim hakkına getirilen sınırlamayla ulaşılmak istenen meşru amaç ve başvurucunun mahkemeye erişim hakkından yararlanmasındaki bireysel yarar arasında makul bir orantı kurulmalıdır. Hedeflenen amaca ulaşıldığında elde edilecek kamusal yararla kıyaslandığında müdahaleyle kişiye yüklenen külfet aşırı ve orantısız olmamalıdır (*Mustafa Berberoğlu,* § 48; *Hüseyin Volkan Kurt*, § 48).

49. Öte yandan bireysel başvuru yolunun ikincillik niteliği gereği, ilgili mevzuatı yorumlamak derece mahkemelerinin görevi olup Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuruda incelediği husus, Anayasa'da güvence altına alınan temel hak ve özgürlüklerin ihlal edilip edilmediğidir. Bu kapsamda dava değerinin istinaf kanun yoluna başvurma açısından kesinlik sınırının altında kalıp kalmadığını belirlemek Anayasa Mahkemesinin görevi olmayıp Anayasa Mahkemesi, bu konudaki derece mahkemelerinin yorumlarının Anayasa'da güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkını ihlal edip etmediğini incelemektedir.

(2) İlkelerin Olaya Uygulanması

50. Somut olayda Bölge İdare Mahkemesi istinaf başvurusunun incelenmeksizin reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde uyuşmazlık konusu parasal miktarın kararın verildiği tarih itibarıyla kesinlik sınırının altında kaldığını ifade etmiştir.

51. Belirli bir parasal sınırın altında kalan uyuşmazlıklara ilişkin kararların istinaf incelemesi dışında bırakılması şeklindeki müdahalenin kanun yolu mercilerinin iş yükünün azaltılması ve yargılamaların makul sürede sonuçlandırılması suretiyle yargı hizmetlerinin etkinliğinin sağlanması amacına katkıda bulunabilecek nitelikte olduğu anlaşılmıştır. Bu itibarla müdahalenin ulaşılmak istenen amaç bakımından elverişli olduğu değerlendirilmiştir. Öte yandan kanun yolu incelemesine tabi tutulacak uyuşmazlıkların parasal değer esas alınarak sınırlandırılması, belirtilen amaca ulaşılması bakımından kanun koyucunun başvurabileceği araçlar arasındadır. Kanun yolu sisteminin etkin biçimde işlemesini sağlamak amacıyla hangi aracın tercih edileceği konusunda kanun koyucunun belirli bir takdir yetkisinin bulunduğu da gözetildiğinde dava dilekçesinde gösterilen ve yargılama sırasında artırılmayan miktarın kesinlik sınırının belirlenmesinde esas alınması şeklindeki müdahalenin ulaşılmak istenen amaç bakımından gerekli olmadığı söylenemez (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. *Hüseyin Volkan Kurt* § 53). Somut olaydaki müdahalenin ölçülülüğünün değerlendirilmesi bakımından asıl önem taşıyan ölçüt ise orantılılıktır. Bu itibarla verilen kararla başvurucuya aşırı ve orantısız bir külfet yüklenip yüklenmediği tespit edilmelidir.

52. Somut olayda başvurucunun dava açmadan önce Üniversite Rektörlüğüne başvurarak 66.342,38 TL tutarındaki alacaklarının ödenmesini talep ettiği, buna karşılık açtığı tam yargı davasında fazlaya ilişkin haklarını saklı tutarak dava değerini 500 TL olarak gösterdiği görülmüştür. Bu durumda başvurucunun dava açtığı tarihte alacaklarının miktarına ilişkin hesaplama yaptığı, buna rağmen dava değerini istinaf incelemesi için öngörülen kesinlik sınırının altında belirlediği anlaşılmıştır. Öte yandan 2577 sayılı Kanun'un 16. maddesinin dördüncü fıkrasında nihai karar verilinceye kadar dava dilekçesinde belirtilen miktarın artırılmasına imkân tanınmasına rağmen başvurucu bu imkândan yararlanmamıştır.

53. Somut olayda başvurucunun dava değerini belirleme ve yargılama sırasında artırma imkânına sahip olduğu görülmüştür. Miktar artırımı yapılmayan davalarda kanun yoluna başvuru bakımından dava dilekçesinde gösterilen miktarın esas alınmasına ilişkin Danıştay içtihadı (bkz. §§18-19) da gözetiltiğinde istinaf talebinin reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin başvurucuya aşırı ve orantısız bir külfet yüklemediği, dolayısıyla müdahaleyle ulaşılmak istenen kamu yararı ile başvurucuya yüklenen külfet arasında makul bir dengenin gözetildiği sonucuna ulaşılmıştır.

54. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

Engin YILDIRIM, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ ve Kenan YAŞAR bu sonuca katılmamıştır.

B. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

55. Başvurucu, hak ettiğini ileri sürdüğü işçilik alacaklarını elde edememesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğinden yakınmıştır.

56. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğinden şikâyet eden bir kimse, önce böyle bir hakkının var olduğunu kanıtlamak zorundadır (*Mustafa Ateşoğlu ve diğerleri* [2. B.], B. No: 2013/1178, 5/11/2015, §§ 49-54). Bu nedenle öncelikle başvurucunun Anayasa'nın 35. maddesi uyarınca korunmayı gerektiren mülkiyete ilişkin bir menfaate sahip olup olmadığı noktasındaki hukuki durumunun değerlendirilmesi gerekir (*Cemile Ünlü* [2. B.], B. No: 2013/382, 16/4/2013, § 26; *İhsan Vurucuoğlu* [1. B.], B. No: 2013/539, 16/5/2013, § 31). Bu hususun istisnası olarak belli durumlarda bir ekonomik değer veya icrası mümkün bir alacağı elde etmeye yönelik meşru bir beklenti Anayasa'da yer alan mülkiyet hakkı güvencesinden yararlanabilir. Meşru beklenti, somut nitelikte olan ve bir kanun hükmüne veya yargısal içtihada dayalı beklentidir. Meşru beklentinin somut olayda gerçekleştiğinin ispatı başvurucu üzerindedir (*Kemal Yeler ve Ali Arslan Çelebi* [1. B.], B. No: 2012/636, 15/4/2014, § 37; *Selçuk Emiroğlu* [1. B.], B. No: 2013/5660, 20/3/2014, § 28).

57. Başvuruya konu olayda başvurucunun işçilik alacaklarının ödenmesi için açtığı tam yargı davasının reddedilmesi nedeniyle kesinleşmiş bir mahkeme hükmüne dayalı alacağın varlığından söz edilemeyecektir. Diğer taraftan başvurucu, alacak taleplerine ilişkin somut bir temele dayalı meşru bir beklentiye sebep olacak bir kanun hükmü veya yerleşik bir yargısal içtihadın varlığını da ortaya koyamamıştır. Dolayısıyla başvurucuya ait bir mülk veya meşru bir beklenti bulunmamaktadır.

58. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının *konu bakımından yetkisizlik* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

2. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *konu bakımından yetkisizlik* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE Engin YILDIRIM, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ ve Kenan YAŞAR'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA,

Ç. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 30/4/2026 tarihinde karar verildi.

Başvuru Numarası : 2021/63186
Karar Tarihi : 30/4/2026

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Başvuru, kesinlik sınırının altında kaldığı gerekçesiyle istinaf başvurusunun incelenmeksizin reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, yabancı uyruklu öğretim elemanı olarak Erciyes Üniversitesi bünyesinde çalışmaktayken sözleşmesinin yenilenmeyeceğinin bildirilmesi üzerine işçilik alacaklarının ödenmesi istemiyle Üniversite Rektörlüğüne başvurmuş; başvurunun zımnen reddedilmesi üzerine fazlaya ilişkin haklarını saklı tutarak 500 TL dava değerli tam yargı davası açmıştır.

3. Kayseri 2. İdare Mahkemesi, istinaf kanun yolu açık olmak üzere davanın reddine karar vermiştir. Başvurucunun istinaf talebi ise Ankara Bölge İdare Mahkemesi 4. İdari Dava Dairesince, uyuşmazlık konusu parasal miktarın karar tarihi itibarıyla kesinlik sınırının altında kaldığı gerekçesiyle incelenmeksizin reddedilmiştir.

4. Başvurucunun temyiz başvurusu üzerine Danıştay Sekizinci Dairesi, tam yargı davalarında dava dilekçesinde belirtilen miktarın artırılmasının mümkün olduğunu, fazlaya ilişkin hakların saklı tutulduğu ve alacağın tamamına göre kesinlik sınırının aşıldığı davalarda istinaf isteminin esasının incelenmesi gerektiğini belirterek Bölge İdare Mahkemesi kararını bozmuştur.

5. Bozma üzerine Bölge İdare Mahkemesi önceki kararında ısrar etmiş; Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu da ısrar kararını onamıştır. Başvurucu bunun üzerine mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini ileri sürerek bireysel başvuruda bulunmuştur.

6. Mahkememiz çoğunluğu, mahkemeye erişim hakkına ilişkin iddiayı kabul edilebilir bulmuş; ancak başvurucunun mahkemeye erişim hakkının ihlal edilmediği sonucuna ulaşmıştır.

7. Aşağıda açıklanan nedenlerle başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin somut olayın koşullarında orantılı olmadığı ve başvurucuya aşırı külfet yüklediği kanaati ile çoğunluk görüşüne iştirak edilmemiştir.

8. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama hürriyeti, yalnızca kişinin dava açabilmesini değil, açtığı davanın etkili biçimde incelenmesini ve kanunla tanınmışsa kanun yollarına erişebilmesini de kapsar. Mahkemeye erişim hakkı, uyuşmazlığın mahkeme önüne taşınmasını ve mahkemece etkili biçimde karara bağlanmasını isteme hakkını içerir. Bu hak, ilk derece mahkemesine başvuru yanında istinaf veya temyiz gibi kanun yollarına başvurma imkânı tanındığında bu yollardan yararlanabilmeyi de kapsar.

9. Elbette kanun koyucunun belli parasal sınırların altında kalan uyuşmazlıklar bakımından kanun yolunu kapatması, yargı sisteminin etkinliği ve makul sürede yargılanma amacı bakımından meşru görülebilir. Ancak bu tür sınırlamaların uygulanması, hakkın özünü zedeleyecek ölçüde katı ve şekilci olmamalı; somut olayın özellikleri içinde kişiye aşırı ve orantısız bir külfet yüklememelidir.

10. Somut olayda başvurucu, Üniversite Rektörlüğüne yaptığı başvuruda talep ettiği alacak miktarını 66.342,38 TL olarak göstermiştir. Dolayısıyla başvurucunun gerçek talebinin kesinlik sınırının altında kalan 500 TL'den ibaret olmadığı açıktır. Başvurucu, tam yargı davasını fazlaya ilişkin haklarını saklı tutarak açmış; dava değerini düşük göstermesi, talep ettiği alacağın gerçek miktarından vazgeçtiği anlamına gelmemiştir.

11. Tam yargı davalarında dava değerinin başlangıçta düşük gösterilmesi, çoğu zaman zararın veya alacağın yargılama sırasında bilirkişi incelemesi, hesaplama ya da mahkemece yapılacak değerlendirme sonucunda kesinleşmesiyle ilgilidir. Nitekim 2577 sayılı Kanun'un 16. maddesinin dördüncü fıkrasında tam yargı davalarında dava dilekçesinde belirtilen miktarın nihai karar verilinceye kadar artırılmasına imkân tanınmıştır. Bu düzenlemenin amacı, davacının dava açarken zararın tam miktarını kesin olarak belirleyemediği durumlarda hak kaybına uğramasını önlemektir.

12. Ancak somut olayda ilk derece mahkemesi, başvurucunun alacak miktarını tespit etmeye yönelik bir inceleme yaptırmadan davanın esasını reddetmiştir. Bu durumda başvurucu, alacağın miktarının yargılama içinde belirlenmesini beklerken, davanın reddedilmesi nedeniyle miktar artırımı imkânını fiilen kullanamamıştır.

13. Çoğunluk, başvurucunun nihai karar verilinceye kadar dava değerini arttırma imkânı bulunduğunu kabul etmiş ise de bu değerlendirme somut olayın gerçekliğiyle örtüşmemektedir. Başvurucu, davanın hangi aşamada ve hangi gerekçeyle reddedileceğini önceden bilemez. İlk derece mahkemesi, alacak miktarını araştırmaksızın davayı reddettiğinde başvurucunun miktar artırımı yapmasını gerektiren ve buna imkân veren fiilî zemin de ortadan kalkmıştır.

14. Başvurucudan, mahkemenin davayı reddedeceğini ve bu ret kararının daha sonra kesinlik sınırı nedeniyle istinaf incelemesine kapalı kabul edileceğini öngörerek dava devam ederken miktar artırımı yapmasını beklemek, mahkemeye erişim hakkını aşırı biçimsel bir yaklaşıma tabi kılmak anlamına gelir. Böyle bir yaklaşım, hak arama özgürlüğünü kullanılabilir ve etkili bir güvence olmaktan çıkarır.

15. Bu noktada özellikle vurgulanmalıdır ki ilk derece mahkemesi kararında kanun yolunun açık olduğu belirtilmiştir. Başvurucu da bu gösterime uygun olarak istinaf başvurusunda bulunmuştur. Buna rağmen Bölge İdare Mahkemesince istinaf isteminin kesinlik sınırı nedeniyle incelenmeksizin reddedilmesi, başvurucunun kanun yoluna erişimini öngörülemez biçimde sınırlandırmıştır.

16. Ayrıca uyuşmazlığın Danıştay Sekizinci Dairesi ile Bölge İdare Mahkemesi ve Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu arasında farklı değerlendirmelere konu olması, meselenin açık ve tartışmasız olmadığını göstermektedir. Nitekim Danıştay Sekizinci Dairesi, fazlaya ilişkin hakların saklı tutulduğu ve alacağın tamamına göre kesinlik sınırının aşıldığı davalarda istinaf isteminin esasının incelenmesi gerektiği sonucuna ulaşmıştır. Bu durum, başvurucunun kanun yoluna başvurma beklentisinin temelsiz olmadığını ortaya koymaktadır.

17. Mahkemeye erişim hakkının ölçülülüğü değerlendirilirken yalnızca dava dilekçesinde yazılı 500 TL miktarına bakılması yeterli değildir. Başvurucunun dava öncesi idareden talep ettiği alacak miktarı, dava dilekçesinde fazlaya ilişkin haklarını saklı tutması, tam yargı davalarında miktar artırımının kanunen mümkün olması ve ilk derece mahkemesinin kararında istinaf yolunu açık göstermesi birlikte değerlendirilmelidir.

18. Bu unsurlar dikkate alındığında, başvurucunun istinaf talebinin sırf dava dilekçesinde gösterilen 500 TL üzerinden kesinlik sınırının altında kaldığı gerekçesiyle incelenmemesi, ulaşılmak istenen usul ekonomisi amacı ile başvurucunun mahkemeye erişim hakkı arasında kurulması gereken adil dengeyi başvurucu aleyhine bozmuştur.

19. Başvurucu, işçilik alacaklarına ilişkin iddialarının üst derece mahkemesince esastan incelenmesini talep etmiş; ancak uyuşmazlığın gerçek değeri ve fazlaya ilişkin hakların saklı tutulmuş olması dikkate alınmaksızın istinaf incelemesinden yoksun bırakılmıştır. Bu durum, başvurucunun kanunla tanınan istinaf yoluna erişimini aşırı derecede güçleştirmiştir.

20. Kanun yolu sınırlamalarının amacı, düşük değerli ve basit uyuşmazlıklar nedeniyle üst derece mahkemelerinin iş yükünü azaltmaktır. Ne var ki somut olayda uyuşmazlık, başvurucunun yalnızca 500 TL'lik talebinden değil, dava öncesinde açıkça ileri sürdüğü ve fazlaya ilişkin haklarını saklı tutarak dava konusu ettiği daha yüksek miktarlı işçilik alacaklarından kaynaklanmaktadır. Bu nedenle uyuşmazlığın salt 500 TL üzerinden değerlendirilmesi, dava konusu hakkın ekonomik ve hukuki gerçekliğiyle bağdaşmamaktadır.

21. Başvurucunun istinaf yoluna erişiminin engellenmesi, davanın esasına ilişkin iddialarının bir üst yargı mercii tarafından incelenmesini tamamen imkânsız kılmıştır. Bu sonuç, özellikle ilk derece mahkemesi kararında kanun yolunun açık gösterildiği ve yargı mercileri arasında kesinlik sınırının uygulanması konusunda farklı değerlendirmeler bulunduğu dikkate alındığında, başvurucuya aşırı ve orantısız bir külfet yüklemiştir.

22. Bu itibarla başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin kanuni dayanağı ve meşru amacı bulunsa dahi, somut olayın koşullarında orantılı olmadığı sonucuna ulaşılmalıdır.

23. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği kanaatiyle çoğunluğun aksi yöndeki kararına iştirak edilmemiştir.

Üye Engin YILDIRIM	Üye Kenan YAŞAR

Başvuru Numarası : 2021/63186
Karar Tarihi : 30/4/2026

KARŞIOY

2021/63186 no'lu bireysel başvuruda Anayasa Mahkemesi üyesi sayın Yıldız Seferinoğlu'nun karşıoyunda belirttiği gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği gerekçesiyle Mahkememiz çoğunluğunun kararına katılmamaktayım.

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Başvuru Numarası : 2021/63186
Karar Tarihi : 30/4/2026

KARŞIOY

1. Çoğunluk; mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin kanunilik, meşru amaç ve ölçülülük unsurlarını karşıladığına, dolayısıyla Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan mahkemeye erişim hakkının ihlal edilmediğine; mülkiyet hakkına ilişkin iddianın ise mülk veya meşru beklentinin varlığı ortaya konulamadığından konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir. Aşağıda açıklanan nedenlerle karara iştirak etmiyoruz.

2. Başvurucu, dava dilekçesi ekinde Üniversite Rektörlüğü'ne ilettiği 66.342,38 TL tutarındaki talep dilekçesini mahkemeye sunmuştur. Yani gerçek uyuşmazlık değeri dava açılırken zaten ortadadır. Kısmi dava açmak alacaktan vazgeçmek değildir; yargılama ekonomisinin tanıdığı ve hukuk pratiğinde yaygın biçimde kullanılan meşru bir tercihtir. Nitekim kısmi davalarda kesinlik sınırının şekli dava değeri üzerinden değil gerçek alacak miktarı üzerinden belirlenmesi gerektiği yönündeki yorum da temelsiz değildir; Danıştay 13.Dairesi somut olayda tam da bu yaklaşımı benimsemiştir (§ 19). Kendi aralarında bile görüş birliği bulunmayan yargı mercileri karşısında başvurucudan kesin bir öngörü beklenmesi hukuki belirlilik ilkesiyle bağdaşmamaktadır.

3. Çoğunluk, başvurucunun nihai karar verilinceye kadar davasını ıslah etme imkânına sahip olduğunu, bu nedenle müdahalenin ölçülü sayılması gerektiğini söylemektedir. Halbuki ki somut olayda durum farklıdır. Mahkeme, idarenin tazminat sorumluluğunu daha en başta, ilk aşamasında ve yalnızca yabancılık gerekçesiyle reddetmiş; zarar miktarını araştırmamış, bilirkişiye başvurmamıştır. Bu koşullarda başvurucunun neyi ıslah edeceği anlaşılamamaktadır. Mahkemenin dahi hesaplamadığı, bilirkişinin dahi incelemediği bir miktarı sırf istinaf yolunu açık tutabilmek için tahmin yürüterek artırmak, ıslah kurumunun amacı ve mantığıyla bağdaşmaz.

4. Mahkemeye erişim hakkı yalnızca şeklen var olan bir başvuru yolunu değil, bu yolun fiilen işler olmasını güvence altına alır. Hak arama özgürlüğü bireye yalnızca soyut bir usul imkânı tanınmasıyla korunmuş sayılamaz; bu imkânın pratikte etkili ve ulaşılabilir olması gerekir. Somut olayda ıslah kurumunu kanun yoluna erişimin ön koşulu hâline getiren yorum bu ilkeyle bağdaşmamaktadır. Nitekim Danıştay Onüçüncü Dairesi de E. 2021/4563, K.2021/5346, 27/12/2021 tarihli kararında bu sorunu açıkça görmüş ve doğru çözümü göstermiştir (§ 19). Danıştay 13. Dairesi'nin 27/12/2021 tarihli E.2021/4563 K.2021/5346 sayılı kararının özü; "Tam yargı davalarında zarar miktarı başlangıçta tam tespit edilemediğinden ya da yargılama masrafından kaçınmak amacıyla düşük gösterildiğinden, nihai karara kadar ıslah imkânı tanınmasının yerinde olduğu; ancak ilk derece mahkemesinin idareyi sorumlu bulmayarak davayı reddetmesi hâlinde davacıların ne zaman karar verileceğini bilmedikleri için ıslah edemedikleri ve düşük dava değeri nedeniyle istinaf/temyiz yolunu kaybetme riskiyle karşılaştıkları; bakılan davada da mahkemenin keşif/bilirkişi incelemesi yaptırmadan idarenin sorumluluğu bulunmadığı kanaatiyle dosyayı tekemmül ettirip karar vermesi nedeniyle davacıların ıslah imkânını kullanamadığı" şeklindedir. Çoğunluk Danıştay'ın bu kararını aktarmış; ancak gerekçeye taşımamıştır. Bu tutarsızlık kararın iç bütünlüğünü zayıflatmaktadır.

5. Başvurucunun dava öncesi idareye sunduğu talep dilekçesinde yer alan 66.342,38 TL, kesinlik sınırının yaklaşık on katıdır. Gerçek uyuşmazlık bu boyuttayken sembolik dava değeri üzerinden kanun yolunun kapatılması başvurucuya açıkça orantısız bir

külfet yüklemektedir. Bu husus üstelik yalnızca somut olaya özgü de değildir; Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu da kesinlik sınırına ilişkin kuralların uygulanmasının bireylere orantısız külfet yükleyebileceğini tespit ederek ilgili düzenlemeleri iptal etmiştir (E.2023/182, K.2024/203, 4/12/2024). Genel Kurul'un norm denetiminde ulaştığı bu anayasal değerlendirmenin bireysel başvuru incelemesinde göz ardı edilmesi, AYM'nin kendi kararı ile çelişmesi anlamına gelmektedir.

6. Mülkiyet hakkı yönünden de çoğunluğun tutumuna katılmak güçtür. Anayaysa Mehkemesi yerleşik içtihadı ile ortaya koyduğu "Meşru Beklenti" kavramı, mutlaka kesinleşmiş bir mahkeme kararının varlığını gerektirmez; kanun hükmüne veya yerleşik yargısal içtihada dayanan makul ve savunulabilir bir talep de mülkiyet hakkı kapsamında korunabilir. Başvurucunun talebi de soyut ya da varsayımsal değildir; belirli bir çalışma ilişkisine, hesaplanabilir bir hizmet süresine ve somut ücret ve buna bağlı alacaklarına dayanmaktadır.

7. Yabancı uyruklu öğretim elemanlarının iş mevzuatı kapsamındaki haklarının hukuki niteliği ulusal hukukta tartışmalı olmayı sürdürmektedir. Ancak bir talebin tartışmalı olması, tek başına meşru beklentinin bulunmadığı sonucunu doğurmaz; aksi yaklaşım uyuşmazlığın esasına ilişkin bir değerlendirmenin kabul edilebilirlik aşamasında yapılması anlamına gelir. Başvurunun bu kısmını yetkisizlikle sonlandırmak, tartışmanın daha başlamadan kapatılması anlamına gelmektedir.

8. Açıklanan nedenlerle; yüksek yargı mercileri arasındaki içtihat çelişkisi, ıslah imkânının somut olayda fiilen kullanılabilir olmayışı ve gerçek uyuşmazlık değerinin kesinlik sınırının çok üzerinde bulunması bir arada ele alındığında başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği ve mülkiyet hakkı iddiasının esastan incelenmesi gerektiği kanaatiyle çoğunluk kararına katılmıyoruz.

Üye	Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU	Selahaddin MENTEŞ